

Rakaspaikka (Reino Haverinen) 2015

Olin toisella luokalla kansakoulussa ja aloin kinuta isän mukaan isommalle kalareissulle. Hanhilammelle olin päässyt mukaan kokemaan katiskaa ja samalla kokeiltiin pöökionkea. Kodin lähellä oli Miesjoki ja Laajajoki joilla käytiin ongella. Eivät olleet kovin kalaisia mielestäni nämäkään läheiset joet. Pyytelin, että pääsisin mukaan isommalle järvelle ja oltaisiin yön yli kalassa. Niinpä hän sitten lupasikin ottaa mukaan keväällä heti mukaansa, kun järvet aukeavat jääpeitteestään. Minä olin siinä hetkessä onnellinen poika ja tunsin kasvavani vähintään isoksi mieheksi, kun suuri kalareissu oli jo luvattu heti kevääksi.

Toukokuun puolivälissä eräänä lauantaina kalareissusta tuli totta. Isä sanoi edellisenä iltana, että huomenna mennään viemään katiska Nuottijärveen ja samalla kalastellaan! Hän oli jo kerännyt sopivia tarvikkeita reppuunsa valmiiksi. Keittoastiaksi tuli mukaan sodassa ollut pakki, jota jotkut nimittivät römpsäksi. Kalavehkeitä tietysti, kuten koukkuja, kalastajalankaa, siimaa ja kirves. Puukkohan silloin oli yleensä miehillä vyössä kiini ja minäkin otin omani reppuuni.

Seuraavana iltana ei meinannut tulla uni ollenkaan, kun jännitti niin kovasti kalastamaan lähteminen. Meinasin nukkua koiranunta, toinen silmä raollaan, mutta uni tuli suurine kaloineen mukaan. Isä laittoi aamulla eväitä reppuun ja silloin minäkin hyppäsin sängystä kuin vieteriukko hereille. Minun reppuun laitettiin eväsvoileipiä ja maitopullo. Varasukat, villapaita ja käsineet mahtuivat eväiden lisäksi. Ruskeat Pekka-kumisaappaat jalkaan ja matka voisi alkaa. Pihalla isä nosti katiskan hartioilleen repunpäälle. Sitten vain huiskutukset äidille ja miehet lähti taivaltamaan kalavesille.

Aamu oli puolipilvinen ja hiukan usvaa näkyi soiden reunoilla. Linnut lauloivat ja aloittelivat pesäpuuhia, kun marssimme polkua Hanhilammelle. Lammen päässä isä sanoi: ”Mennään tästä ojanvartta lähelle Vasikkasuota ja sitten ansapolkuja pitkin ja harjanteita seuraten Härmänmäen alapuolelle, ollaanpa melkein perillä.” Matkaa on kaikkiaan noin yksi peninkulma! Minä vakuuttelin jaksavani oikein hyvin sellaisen taipaleen kulkea. Koulumatkani oli 3 km, joten päivässä tuli vähintään 6 km kävelyä. Ei ollut autokyytejä silloin koulumatkalle.

Ansapolut olivat jo metittyneet, mutta siellä täällä näkyivät hyvin ja pitivät meitä oikeassa suunnassa. Levähdimme eräällä kankaan nokalla ja istahdimme kaatuneelle hongalle istumaan. Isäni on ollut aina kova tupakoimaan ja niin hän nytkin kaivoi tupakkavehkeet esille. Sanomalehdestä leikattua paperia, Jymy-tupakkaa ja niistä se syntyi kunnan sätkätupakka. Savu oli mahtava ja vieläkin olen sen tuoksun tuntevani. Huolellisesti hän sitten sammutti sätkänsä hiekkaan. Tupakoinnin isäni kertoi aloittaneen 12 vuotiaana. Minulle hän sanoi sitten näin: ”Kuule sinä Reinikka poikani, elä koskaan opettele tupakoimaan, koska sitä myöhemmin on vaikea lopettaa!” Tämä opetus meni perille. En ole tupakoinut kuin muutaman kokeilun.

Tauon jälkeen ylitimme soiden välisen salmekkeen ja nousimme harjunkuvetta lähelle pientä jokea. Mikä joki tämä on? Tämä joki on Uusijoki, kertoi isäni ja kantoi minut tämän pikkujoen yli. Minun saapasvarteni eivät olleet riittävän pitkät kahlaamiseen. Joen takana oli vielä lunta notkelmassa ja siinä näkyi hevosen ja reenjalasten jäljet. Hiukan etempänä näkyi joitakin verijälkiä. Isäni totesi minulle: ”Tässä näyttää tapahtuneen hirven salakaato ja se on haettu hevosella. Jäljet näyttävät suuntautuvan kohden Härmänmäkeä. Kyllä tämä on tarpeeseen ammuttu, sillä perheet ovat nyt sodan jälkeen lapsirikkaita ja jokainen ruoka-apu tulee tarpeeseen. Ansiotkin ovat useimmilla aika heikkoja, joten ei tästä kannata tehdä ilmoitusta poliisille! Metsän-Tapio on antanut apuaan ja peittää jäljet!”

Isäni oli siinä juttellessamme kaivanut repusta römpsän ja kirveen. Tehdäänpä tulet tuohon tervaskantoon ja siinä on istuinpuukin kaatunut meille valmiiksi. Haappa jouvukiksi kahvivesi tuosta purosta niin laitan nuotion valmiiksi ja tietysti keitinselän pakkia varten. Nuotion tekeminen isältäni kävi hyvin tottuneesti ja pian meillä kahvivesi kiehuikin. Isäni lisäsi kahvihöystöt kourallaan pakkiin, pieni kiehautus ja väkevähävi oli valmiina. Äidin leipomasta ruisleivästä isä viilteli meille siivuja ja laittoi voita sekä Koskenlaskija juustoa kyytipojaksi. Kyllä maistui hyvältä ruisvoileipä. Voin vieläkin aistia tuon tilanteen, kun tervastulilla sai istahtaa lepuuttamaan jalkojaan ja samalla nauttia kahvista ja ruisvoileivästä. Meni siinä toinenkin miehenmittainen voileipä liukkaasti vatsaan, kun nälkäkin oli tullut taivaltaajille. Kuukkeli lenti nuotiomme lähelle kuusenoksalle istumaan ja kallisteli päätään hyvin anovasti. Isä antoikin sille honganoksaan pienen leipänokareen juustoineen ja erittäin rohkeasti se kävi tarjouksemme hakemassa. Isä kertoi, että kuukkeli on onnenlintu ja tietää hyvää kalareissullemme. Kuukkeli on tuonut onnea varsinkin metsätöissä ja uitoissa. Palkat olivat yleensä hyvät, kun kuukkelit asustivat työmaan lähellä.

Nuotiomme hiipui hiljalleen, joten sammutimme sen kokonaan. Isä viittoi kädellään ja sanoi minulle: ”Tuon pienen harjanteen takana on kalapaikkamme Nuottijärvi.” Lähdimme astelemaan Uudenjoen varmta alaspäin ja sieltä alkoi vilkkua sininen järvenselkä. Järvi ei ollut hirmuisen suuri, mutta hyvin kaunispiirteinen niemineen ja lahtineen. Järven takana kohosi jyhkeä vaara. Vaaran rinteillä näkyi suuria harmaita kelohonkia. Ne olivat olleet siinä jo satoja vuosia lintujen laulupuina.

Veimme ensin katiskan pyyntiin pienen lahdelmaan kaislikon reunaan. Katiskan päälle laitettiin pieniä kuusenhavuja. Kalat ja varsinkin ahvenet kuulemma tykkäävät koristelusta. Sitten isä laittoi minulle onkivavan ja kiinnitti siihen pöökiongen. Onkeen pantiin mato kiemurtelemaan ja tehtiin koeheitto. Alkoi suuren kalamiehen odotus. Särkihän se alkoi nypläämään matoa ja vei sen hetkessä menessään. Oli itse laitettava uutta matoa koukkuun ja pian se järvi antoi muutaman ahvenen ruokakalaksi. Isä kävi onkimassa Uttajokea ja sieltä tuli saaliiksi pari tamukkaa.

Aurinkokin katseli väliin pilvenraosta ja nosti lämpöä iltapäivälle. Suuri kalamies oli nukahtanut koivunrunkoon nojatessa ja matokin oli taas häipynyt koukusta. Isä huomasi sen ja tuli veneellä rantaan. Sanoi sitten minulle: ”Soudamme veneellä tuonne järven Nuottijoen puoleiseen päähän tammelle ja teemme sinne asentopaikan vanhaan tammenvartijan laavuun”. Järvi oli hyvin tyyni ja matka meni soutaen muutamassa hetkessä. Pidimme uistinta veneen perässä, mutta hauki ei ollut oikein hyvällä syöntipäällä. Pieni puukonmittainen hauki tarttui, mutta laskimme sen takaisin kasvamaan.

Laavu oli rakennettu laudoista ja sen edessä oli kivien reunustama nuotiopaikka. Katto oli yhdelle puolelle kaatuva ja takaosastaan matalampi. Isä toikin siihen tuoreita kuusenhavuja nukkujille pehmusteiksi. Nuotiopuita löytyi lähistöltä ja hiukan etempää hän kantoi isomman hongan latvuksen yötä varten. Tulet laitettuaan laavun eteen isä keitti meille muutaman perunan ja tietysti joitakin kaloja kypsytettiin perunoiden päällä. Laavulla löytyi vanha kattila keittämistä varten. Se oli varmaan ollut siinä tehtävässä useampia vuosia.

Perunat, kalat, ruisleipä ja mustakahvi maistuivat aivan herkullisilta päivän kalastuksen jälkeen. Makuasiat ovat aivan kohdallaan, kun ruisleivälle levittää vielä oikeaa voita. Ilta oli edennyt siinä huomaamatta hämärän rajoille ja uni petti ”suuren, pienen” kalamiehen pehmeälle havuvuoteelle laavunpohjalle. Ennen Nukkumatin unisulan pyyhkäisyä tunsin ihanan lämmön nuotioistamme. Tervaspuit räiskähteli ja kipunoivat yön tummuvalle taivaalle.

Seuraavan kerran heräsin aamupuolella, kun silmäni erottivat isän laittavan nuotioon lisää puita.

Tuo nuotionlämpö ja isän tuoma turvallisuuden tunne ovat säilyneet sielussani läpi elämän. Uni tulvahti uudelleen ja jatkui aamuun hyvin syväenä, että tosissaan piti kalamies herättää ylös. Isä huuteli joen rannasta minulle, että tule kuuntelemaan teerien soidinmenoja. Kömmiin lämpimältä havuvuoteelta ylös ja tosiaan mahtava suhina ja pulina kuului läheiseltä suolta.

Isä oli käynyt yöllä kalassa joella ja kymenkunta kookasta tammukkaa oli saaliina. Kahvi oli valmiina ja voileipä Koskenlaskija juustolla varustettuna. Äiti oli laittanut muutaman palasen nisua herkkupaloiksi. Hyviltähän nuo kaikki maistui.

Järvellä leikitteli vielä aamu-usva hetken aikaa, mutta Auringon säteet alkoivat nousta itäiseltä taivaalta. Aloimme laittaa asentopaikkaamme hyvään kuntoon ja valmistella kotiin lähtöä. Vielä onkisimme Uudenjoen puoleisessa päässä ja katsoisimme katiskan. Veneen veimme entiselle paikalle ja lähdimme nostamaan katiskaa. Pari kiloista haukea ja toistakymmentä kookasta ahventa sieltä löytyi ja katiska sai aloittaa pyytämisen uudelleen. Kyllä äiti on mielissään tästä meidän kalasaaliista riemuitsin minä. Hymy karehti isänkin suupielissä. Ongimme vielä muutamia ahvenia lisää ja sitten aloitimme paluumatkan tulojälkeämme myöten kotiin.

Ansapolulla näkyi muutamia kanalintujen rypypaikkoja. Vielä oli polun vieressä jäljellä joitakin liskupyynnin painopuita. Sitten näin suuremmat jäljet hiekalla ja huusin isälle: ”Kenen iso lehmä tästä on mennyt?” Isä tuli katsomaan näkemääni ja totesi, että suuri hirvisonni siitä on kulkenut. Harvinaiset jäljet, koska sota-aika vei hirvet hyvin vähiksi ja kestää vielä jonkin aikaa odottaa uuden kannan kasvamista.

Kotona kertasin äidille kalastusreissuani. Äiti tietysti kyseli, että mitenkä minä jaksoin kulkea noin pitkästi? Minä tietenkin rempseästi, että kylähän ne isot miehet jaksaa taivaltaa.

Tästä Nuottijärvestä on tullut minulle tärkeä ja rakkainpaikka. Kaikki kalareissut kertaantuu vuosien saatossa, mutta tässä on se jokin erilaisuus joka on minussa hyvin syvällä. Nuottijärvi ei ole häipynyt minusta mihinkään suurillakaan järvillä!